

Հաստատված է

Պետության և իրավունքի

տեսության և սահմանադրական

իրավունքի ամբիոնի 28. 08. 2017 թ.

նիստում (արձ. թիվ 1)

Ամբիոնի պետ՝

(ստորագրություն)

.....

(ամիս ամսաթիվ)

ՀՀ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹԱՀԱՄԱԼԻՐ

ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐ

(Կազմվել է ուսումնական ծրագրի նախագծի հիման վրա)

ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ		ՀՀ Սահմանադրական իրավունք 1
ԱՌԱՐԿԱՅԻ ԴԱՍԻՉ		
ՖԱԿՈՒՆՏԵՏ		Իրավագիտություն, վճարովի ուսուցում
ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ		Իրավագիտություն
ԱՄԲԻՈՆ		Պետության և իրավունքի տեսության և սահմանադրական իրավունքի ամբիոն E-mail: pitambion@mail.ru
ՀԵՂԻՆԱԿ/ՆԵՐ		Ա. Սաֆարյան E-mail: safamalya@mail.ru, հեռ. 093 57 75 89
ՈՒՍ.ՏԱՐԻ/ԿԻՍԱՄՅԱԿ		1-ին կուրս, 2-րդ կիսամյակ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ		բակալավր
-----------------	--	----------

ԿՐԵԴԻՏՆԵՐ		4 (չորս)
<p>ԴԱՍԱԺԱՄԵՐԻ ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՎ ՍՈՎՈՐՈՂՆԵՐԻ ՀԵՏ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՁԵՎԵՐԸ</p>		<p>«ՀՀ սահմանադրական իրավունք 1» դասընթացի ընդհանուր ծավալը կազմում է 126 ժամ, որից 36 դասախոսություն, 28 սեմինար պարապմունք, 62 ժամ ինքնուրույն աշխատանք:</p> <p>Ինքնուրույն աշխատանքի համար նախատեսված ժամերին սովորողը կատարում է գրականության ընթերցում և մշակում, վերլուծական, հետազոտական աշխատանք, դասախոսի հանձնարարությամբ կարող է գրել ռեֆերատներ և էսսեներ, պատրաստվում է հաջորդ դասին: Լսարանային դասերը կայանում են շաբաթը մեկ անգամ՝ 80 րոպե տևողությամբ: Դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի վերջում առանց եզրափակիչ գնահատման:</p>
<p>ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ</p>		<p>Դասընթացը կառուցվում է «Պետության և իրավունքի տեսություն», «Իրավապահ մարմիններ» դասընթացների իմացության վրա:</p>
<p>ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ</p>		<p>«ՀՀ Սահմանադրական իրավունք 1» դասընթացի շրջանակներում ուսումնասիրվում են սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը, առարկան, համակարգը, սահմանադրության էությունը, տեսակները և ձևերը, սահմանադրական կարգի հասկացություն, հայկական պետության սահմանադրական բնութագիրը, անձի իրավական կարգավիճակի հիմունքները, ՀՀ սահմանադրաիրավական կարգավիճակը և քաղաքացության ինստիտուտը:</p>

<p>ՆՊԱՏԱԿ</p>	<p>Դասընթացի նպատակն է սովորողներին հաղորդել գիտելիքներ և ձևավորել կարողություններ ՀՀ Սահմանադրության էության և բովանդակության, սահմանադրական կարգի հիմունքների, ՀՀ քաղաքական համակարգի, դրա տարրերի, անձի իրավական կարգավիճակի հիմունքների, սահմանադրաիրավական կարգավիճակի և քաղաքացիության ինստիտուտի վերաբերյալ:</p> <p>Դասընթացի խնդիրներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ուսումնասիրել սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը, առարկան, մեթոդները, գիտությունը, սահմանադրաիրավակն նորմերն ու ինստիտուտները, • ներկայացնել Սահմանադրության հասկացությունը և բնորոշ գծերը, • ուսումնասիրել Սահմանադրության հատուկ իրավաբանական բնույթը և էությունը, • ներկայացնել ՀՀ սահմանադրական կարգը, հայկական պետության բնութագիրը, • ուսումնասիրել անձի իրավական կարգավիճակի հիմունքները, • ուսումնասիրել քաղաքացիության ինստիտուտը:
<p>ԽՆԴԻՐ/ՆԵՐ</p>	
<p>ԿՐԹԱԿԱՆ ԵԼՔԱՅԻՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐ</p> <p>Կարողանա՝</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. տալ ՀՀ Սահմանադրության առարկայի, աղբյուրների, մեթոդների, սկզբունքների, նորմերի, համակարգի, սահմանադրաիրավական հարաբերությունների սահմանումը, 2. տարբերել Սահմանադրական իրավունքի, որպես ՀՀ իրավունքի համակարգի առաջատար ճյուղի և գիտության առանձնահատկությունները ՀՀ իրավական համակարգում, 3. ներկայացնել ՀՀ իրավունքի համակարգում ՀՀ սահմանադրության ունեցած տեղը, դերը և նշանակությունը, 4. բացահայտել հասարակական կյանքում ՀՀ սահմանադրական կարգի հիմունքների դերն ու նշանակությունը, 5. սահմանել հայկական պետության բնութագիրը, 6. ներկայացնել պետական իշխանության կազմակերպման հիմունքները, 7. բացահայտել մարդու հիմնական իրավունքների և ազատությունների կառուցակարգերը, անձի իրավական կարգավիճակի հիմունքները, 8. սահմանել ՀՀ քաղաքացիության ինստիտուտը բնութագրիչ տարրերը, քաղաքացիության տրամադրման և դադարեցման, կացության կարգավիճակների

	<p>տրամադրման հիմնական ձևական պահանջները,</p> <p>9. ընկալել «սահմանադրություն» երևույթի՝ կարևորությունը և նշանակությունը,</p> <p>10. մատնանշել տնտեսական, սոցիալական և մշակութային ավունքների ու ազատությունների առանձնահատկությունը,</p> <p>11. վերլուծել ՀՀ քաղաքական համակարգի տարրերից յուրաքանչյուրը,</p> <p>12. ներկայացնել ՀՀ սահմանադրաիրավական կարգավիճակը,</p> <p>13. դասակարգել իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման հիմքերը,</p> <p>14. բացահայտել մարդու և քաղաքացու սահմանադրական պարտականությունները,</p> <p>15. ներկայացնել անձնական, քաղաքական, տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքները ու ազատությունները,</p> <p>16. ներկայացնել իրավունքների և ազատությունների սահմանադրական երաշխիքները:</p>
--	---

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	
Հիմնական	<ol style="list-style-type: none"> Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունք /պատ. Խմբագիր պրոֆ. Ն. Ա. Այվազյան/: «Երևանի համալսարան» հրատ., մաս 1 Երևան, 2016: Պետության և իրավունքի տեսություն: Ուսումնական ձեռնարկ / Պ507 Հեղ. Խումբ; Գիտ. խմբ՝ Ա. Ղամբարյան, Մ. Մուրադյան.-2 -րդ լրամշակված հրատ.-Եր.:Լուսաբաց հրատարակչատուն, 2016.- 628 էջ: Մուրադյան Մ.Հ. Մարդու իրավունքների տեսության հիմնահարցեր/ Մ.Հ. Մուրադյան. – Եր., Մ992 Ա/Ձ Արման Ասմանգուլյան, 2016 (մաս 1) - 224 էջ: Այվազյան Ն., Այվազյան Ա., Սահմանադրության էությունը և բովանդակությունը, Երևան, 2005: 2002.
Լրացուցիչ	<ol style="list-style-type: none"> Մ. Մուրադյան Արտասահմանյան երկրների սահմանադրական իրավունք (Ընդհանուր մաս): Եր. 2011. Авакьян С.А. Конституционное право. Энциклопедический словарь. Изд. "Норма", М.,2000. Автономов А.С. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. М., 2005. Баглай М.Б. Конституционное право Российской Федерации. М., 2005. Государственное право Германии /издатели: И. Изензее, П. Кирххов/. В 2-х томах, М., 1994. Енгибарян Р.В. Сравнительное конституционное право. М., 2005 Енгибарян Р.В. Конституционное развитие в современном мире. М., 2007. Зиновьев А.В. Конституционное право России: проблемы теории и практики. М., 2000. Козлова Е.И.Кутафин О. Е. Конституционное право

	<p>России. М., 2006.</p> <p>10. Конституционное /государственное/ право зарубежных стран /под ред. проф. Страшуна Б. А./. В 4-х томах. Том 1, М., 1993, том 2 М., 1995, том 3, М., 1998.</p> <p>11. Маклаков В.В. Конституционное право зарубежных стран (Общая часть). М., 2006.</p> <p>12. Сравнительное конституционное право /отв. ред. проф. Чиркин В. Е./. М.,</p>
<p>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐ ԵՎ ԿՇԻՌ</p>	<p>Ուսումնական 1-ին կիսամյակի համար ստուգման ձև նախատեսված է:</p>
<p>ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐ / ՄԵԽԱՆԻՉՄՆԵՐ</p>	<p>Սովորողը դասընթացից կարող է հանդես բերել մինչև 100% (ստուգված) առաջադիմություն: Առաջադիմության վերջնական գնահատականը ձևավորվում է ուսանողի միջանկյալ և ամփոփիչ քննությունների գնահատականների հանրագումարի արդյունքում: Գնահատումը կատարվում է վերոնշյալ բաղադրիչների հիման վրա «Գերազանց», «Լավ», «Բավարար» և «Անբավարար» կամ «Ստուգված» կամ «Չստուգված» գնահատականների նշանակումով:</p> <p>Գնահատականների չափանիշներն են՝</p> <p>ա) «Գերազանց», եթե ունկնդիրը խոր և հիմնավոր է յուրացրել ամբողջ ծրագրային նյութը, սպառիչ, հաջողական, գրագետ ու տրամաբանորեն կառուցված է շարադրում այն, ունակ է կատարելու վերլուծություններ, չի դժվարանում պատասխանել, երբ ձևափոխվում է առաջադրանքը, ճիշտ է մեկնաբանում սահմանադրաիրավական նորմերը, ընդունակ է ինքնուրույն ընդհանրացնել և շարադրել նյութը՝ սխալներ թույլ չտալով:</p> <p>բ) «Լավ», եթե սովորողը հիմնավոր գիտի ծրագրային նյութը, գրագետ է և ըստ էության շարադրում է այն, հարցին պատասխանելիս թույլ չի տալիս էական անճշտություններ, կարողանում է ճիշտ կիրառել տեսական դրույթները, գործնական առաջադրանքները կատարելիս տիրապետում է անհրաժեշտ ունակությունների ու հմտությունների:</p> <p>գ) «Բավարար», եթե սովորողը յուրացրել է միայն հիմնական նյութը, բայց չգիտի դրա առանձին մանրամասները, թույլ է տալիս անճշտություններ, ոչ ճիշտ ձևակերպումներ, խախտում է ուսումնական նյութի շարադրման հաջողականությունը և դժվարանում է կատարել գործնական առաջադրանքները, չի պատասխանում լրացուցիչ հարցերին:</p> <p>դ) «Անբավարար», եթե սովորողը չգիտի ծրագրային նյութի զգալի մասը, թույլ է տալիս էական սխալներ, չի կարողանում կատարել գործնական առաջադրանքներն և</p>

	պատասխանել լրացուցիչ հարցերին:
ԱՅԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	
Ներկայություն	Դասապլանի որևէ փոփոխություն նախօրոք կտեղեկացվի ուսանողին:
	Ուսանողի դասերին ներկայությունը բխում է նրա իսկ շահերից, քանի որ ներկայությունը ենթադրում է ունկընդրում, մասնակցություն քննարկումներին, չհասկացված կամ վատ հասկացված խնդիրների պարզաբանում, ինքնուրույն և գործնական աշխատանքների հանձնում: Ուսանողն այս դեպքում հնարավորություն է ունենում լսել ոչ միայն ծրագրային նյութը, այլև մասնակցել քննարկումներին, բանավեճերին, անել ինքնուրույն դատողություններ և հայտնել սեփական տեսակետը:
	Գրավոր աշխատանքների ժամանակ արգելվում է ծածկագրերից օգտվելը: Ծածկագրի հայտնաբերման դեպքում աշխատանքը գնահատվում է զրո միավոր:
	Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքները անհրաժեշտ է կատարել առանց կողմնակի միջամտության և հանձնել դրանք նշված ժամանակահատվածում:
	Ինքնուրույն աշխատանքում արգելվում է գրագողությունը: Այլոց մտքերը օգտագործելու դեպքում ուսանողը պարտավոր է նշել աղբյուրը ըստ ընդունված ակադեմիական ձևաչափի:
Գրավոր աշխատանքներին ներկայացվող պահանջներ	
Ինքնուրույն և գործնական աշխատանքներ	

ԹԵՄԱՏԻԿ ՏՐՈՒՄԱՆ ՔԱՐՏԵԶ

Թեմա 1	
Հայաստանի սահմանադրական իրավունքի ճյուղի հասկացությունը և առարկան:	
Սահմանադրական իրավունքի գիտությունը	
(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման

	մեթոդաբանություն
<p>1. Սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը: «Սահմանադրական իրավունք» և «պետական իրավունք» հասկացությունների հարաբերակցությունը:</p> <p>2. Սահմանադրական իրավունքի առարկան և մեթոդը: Սահմանադրական իրավունքի կողմից կարգավորվող հարաբերությունների (երկու խումբ՝ մարդ-պետություն և պետական իշխանության կառուցվածքը) հիմնարար բնույթը և նրա կարգավորման մեթոդների (պարտավորեցման, արգելման, թույլատրման, իշխանական-հրամայական) բովանդակությունը:</p> <p>3. Սահմանադրաիրավական նորմերը և ինստիտուտները: Սահմանադրական իրավունքի նորմերի նմանությունն ու տարբերությունը (բովանդակությամբ, աղբյուրներով, սուբյեկտներով, կառուցվածքով, տեսակներով) իրավունքի այլ ճյուղերի նորմերից: Այդ նորմերի դասակարգումն՝ ըստ բովանդակության, իրավաբանական ուժի, տարածքի, հանձնարարականի բնույթի (լիազորող, պարտավորեցնող, արգելող), նյութականի և ընթացակարգայինի: Սահմանադրաիրավական ինստիտուտների կազմավորման հիմնական չափանիշները և տեսակները:</p> <p>4. Սահմանադրաիրավական հարաբերությունները և դրանց սուբյեկտները: Սահմանադրաիրավական հարաբերությունների առանձնահատկությունները (ունեն՝ սեփական բովանդակություն, սուբյեկտների առանձնահատուկ կազմ, բնութագրվում են մեծ բազմազանությամբ) և տեսակները (ընդհանուր բնույթի, իրավական վիճակը, մշտական և ժամանակավոր, նյութական և ընթացակարգային): Այդ հարաբերությունների կապը իրավաբանական փաստերի հետ: Սահմանադրաիրավական հարաբերությունների սուբյեկտների առանձնահատկությունները և տեսակները:</p> <p>5. Սահմանադրական իրավունքի աղբյուրների (դրանց ձևավորման գործում բնական իրավունքի և պոզիտիվ իրավունքի դերը) տեսակները (նյութական և իրավական):</p> <p>6. Սահմանադրական իրավունքի համակարգը (սկզբունքները, ինստիտուտները, նորմերը), դրա կապը Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության համակարգի հետ:</p> <p>7. Սահմանադրաիրավական պատասխանատվության առանձնահատկությունը և սուբյեկտները:</p> <p>8. Սահմանադրական իրավունքի տեղը Հայաստանի Հանրապետության իրավունքի համակարգում: Նրա կապը իրավունքի մյուս ճյուղերի հետ:</p> <p>9. Սահմանադրական իրավունքի զարգացման հիմնական</p>	<p>Հարցեր 1-7, 10, 11 - անցկացվում է դասախոսություն՝ սովորողների ուշադրությունը հրավիրելով խնդրահարույց հարցերի վրա:</p> <p>Հարցեր 1-7, 10, 11 - սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում:</p> <p>Հարցեր 6, 8, 9, 12, 13 - ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում են գրականությանը՝ այնուհետև սեմինար պարապմունքի ժամանակ քննարկվում են խնդրահարույց հարցերը, ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները:</p>

<p>միտումները: Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրական իրավունքի զարգացման (սոցիալականացումը, ժողովրդավարացումը, միջազգայնացումը) միտումները:</p> <p>10. Սահմանադրական իրավունքի գիտության առարկան, համակարգը և աղբյուրները:</p> <p>11. Սահմանադրական իրավունքի գիտության մեթոդները: Պատմական, իրավահամեմատական, վիճակագրական, համակարգային մոտեցման և հետազոտության կոնկրետ-սոցիոլոգիական մեթոդների կիրառության առանձնահատկությունները:</p> <p>12. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի գիտության զարգացումն արդի փուլում:</p> <p>13. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի դասընթացը:</p>	
---	--

Թեմա 2	
ՀՀ Սահմանադրության տեսական հիմունքները (4 ժամ դասախոսություն, 4 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Սահմանադրության հասկացությունը (նորմատիվ ակտ է, ունի բարձրագույն իրավաբանական ուժ և հատուկ կարգավորման առարկա) և հատկանիշները (ընդունվում է ժողովրդի կողմից, նրա անունից, ունի հիմնարար և համապարփակ բնույթ), որոնցով տարբերվում է մյուս իրավական ակտերից:</p> <p>2. Սահմանադրության հատուկ իրավաբանական բնույթը, նրա բարձրագույն իրավաբանական ուժի և այլ իրավական ակտերի նկատմամբ գերակայության բովանդակությունը: Մյուս ակտերի նկատմամբ Սահմանադրության գերակայությունը պայմանավորող հանգամանքները: Սահմանադրության և միջազգային-իրավական նորմերի հարաբերակցությունը:</p> <p>3. Սահմանադրության էությունը: Սահմանադրության ծագման բնական անհրաժեշտությունը և նրա բովանդակության պատմական զարգացումը: Սահմանադրության էության վերաբերյալ տարբեր մոտեցումները (արևմտյան և մարքսիստական):</p> <p>4. Սահմանադրության տեսակները և ձևերը: Սահմանադրության դասակարգումը ըստ որոշակի չափանիշների. (կառավարման ձևի, քաղաքական ռեժիմի, կառուցվածքի ձևի, ընդունման կարգի, իրավաբանականի</p>	<p>Հարցեր 1-7 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման եղանակով: Սովորողները նախօրոք ուսումնասիրում են քննարկվող նյութը և ներկայացնում խնդրահարույց հարցերը:</p> <p>Հարցեր 1- 7 – սեմինար պարապմունք. Խնդրահարույց հարցերի քննարկում:</p> <p>Հարցեր 3, 4, 6 – ինքնուրույն աշխատանք: Սովորողները նախապես ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, ուսումնասիրում են Եվրոպական մի քանի երկրների սահմանադրությունների կառուցվածքը, կարգավորման ոլորտները, և համեմատում ՀՀ Սահմանադրության հետ ու ցույց տալիս առանձնահատկությունները:</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ:</p>

<p>և փաստացի): Սահմանադրության ներքին և արտաքին ձևերի (կոշտ և ճկուն, համառոտ և ծավալուն, գրված և չգրված) բազմազանությունը պայմանավորող հանգամանքները: Սահմանադրության կառուցվածքի բովանդակությունը:</p> <p>5. Սահմանադրության գործառնությունները (ֆունկցիաները): Իրավական, քաղաքական և գաղափարական գործառնությունների բովանդակությունը:</p> <p>6. Սահմանադրության գործողությունը ժամանակի մեջ և տարածության վրա: Սահմանադրության նորմերի անմիջական գործողության բովանդակությունը:</p> <p>7. Սահմանադրությունների ընդունման և փոփոխման կարգը: ՀՀ Սահմանադրության ընդունման և փոփոխման կարգը:</p>	
---	--

<p align="center">Թեմա 3</p> <p align="center">Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական կարգը</p> <p align="center">(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)</p>	
<p align="center">Թեմայի հարցեր</p>	<p align="center">Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</p>
<p>1. Սահմանադրական կարգի հասկացությունը: Դրա բովանդակության պայմանավորված լինելը Սահմանադրության առաջին գլխում ամրագրված հիմնադրույթներով: Սահմանադրական կարգի միջազգային նշանակությունը:</p> <p>2. Սահմանադրական կարգի ինստիտուտի տեղը ՀՀ սահմանադրական իրավունքում: Այդ ինստիտուտի նորմերի ազդեցությունը Սահմանադրության մյուս ինստիտուտների ձևավորման վրա:</p>	<p>Հարցեր 1-2 - անցկացվում է դասախոսություն :</p> <p>Հարցեր 1-2 - ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, վեր են հանում խնդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են սեմինար պարապմունքի և հաջորդ դասախոսության ժամանակ:</p> <p>Հարցեր 1-2 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք (սեմինարը կարող է անցկացվել խմբային քննարկման միջոցով):</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ, տրվում են տեստային առաջադրանքներ:</p>

Թեմա 4

Հայկական պետության սահմանադրական բնութագիրը	
(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Ինքնիշխան պետություն: Ինքնիշխանության իրավաբանական բովանդակության դրսևորման ձևերը (պետական իշխանության գերակայություն, միասնություն և անկախություն):</p> <p>2. Ժողովրդավարական պետություն: Պետության ժողովրդավարական բնույթի դրսևորման եղանակները (քաղաքացիական հասարակության առկայություն, իշխանության պատկանելի ժողովրդին, մարդու և քաղաքացու իրավունքների և ազատությունների ապահովում, իշխանությունների բաժանման սկզբունքի իրականացում):</p> <p>3. Սոցիալական պետություն: Սոցիալական պետության բնորոշ գծերը (աշխատանքի իրավունք, տնտեսության իրացում, նվազագույն կենսամիջոցների ապահովում):</p> <p>4. Իրավական պետություն: Իրավական պետության բնորոշ գծերը (իրավունքի կամ օրենքի գերակայություն, փոխադարձ պատասխանատվության ապահովում, իշխանությունների բաժանում):</p> <p>5. Աշխարհիկ պետություն: Աշխարհիկ պետության բնորոշ գծերը, որոնցով այն տարբերվում է կղերական բնույթի պետություններից:</p>	<p>Հարցեր 1-5 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման ձևով, որտեղ առանձնակի ուշադրություն է դարձվում սովորողների կողմից ներկայացված խնդրահարույց հարցերին:</p> <p>Հարցեր 1-5 – ինքնուրույն աշխատանք:</p> <p>Հարցեր 1-5 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք (սեմինարը կարող է անցկացվել խմբային քննարկման միջոցով):</p>

Թեմա 5	
Պետական իշխանության կազմակերպման հիմունքները	
(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Իշխանության պատկանելի ժողովրդին: Ժողովրդաիշխանության սկզբունքի ծագումն ու զարգացումը: Ժողովրդի ինքնիշխանության և պետական ինքնիշխանության հասկացությունն ու հարաբերակցությունը: Ժողովրդաիշխանության և ժողովրդավարության սկզբունքների հարաբերակցությունը և դրա նենգափոխման վնասակար հետևանքները:</p> <p>2. Ժողովրդաիշխանության իրացման ձևերը: Անմիջական ժողովրդաիշխանության տեսակները: Հանրաքվեի հասկացությունը և տեսակները (պարտադիր, ֆակուլտատիվ, պլեբիսցիտ), սուբյեկտները, առարկան և</p>	<p>Հարցեր 1-3 - անցկացվում է դասախոսություն:</p> <p>Հարցեր 1-3 ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում են հանձնարարված գրականությանը, վեր հանում խնդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են հաջորդ դասախոսության և սեմինար պարապմունքի ժամանակ:</p> <p>Հարցեր 1-3 - անցկացվում է սեմինար</p>

<p>իրավաստեղծ նշանակությունը: Հանրաքվեի նշանակումը բացառող հանգամանքները: Ժողովները, հանրաքվեները, երթերը և ցույցերը որպես անմիջական ժողովրդաիշխանության օժանդակ ձևեր: Ազատ ընտրությունների սկզբունքի բովանդակությունը:</p> <p>Ժողովրդաիշխանության ներկայացուցչական ձևերը (պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններ): Խորհրդարանի և Նախագահի միջոցով</p> <p>իշխանության մյուս թևերի նկատմամբ ժողովրդի վերահսկողության բովանդակությունը:</p> <p>3. Իշխանությունների բաժանման և հավասարակշռման սկզբունքը: Դրա բովանդակությունը, ծագումն ու զարգացումը: Իշխանությունների տարանջատման սկզբունքի դրսևորման առանձնահատկությունները կառավարման տարբեր ձևերի դեպքում:</p>	<p>պարապմունք՝ խնդրահարույց հարցերի քննարկմամբ:</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ:</p>
--	---

<p align="center">Թեմա 6</p> <p align="center">ՀՀ սահմանադրաիրավական կարգավիճակը (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)</p>	
<p align="center">Թեմայի հարցեր</p>	<p align="center">Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</p>
<p>1. ՀՀ տարածքը:</p> <p>2. ՀՀ պետական լեզուն:</p> <p>3. ՀՀ պետական խորհրդանիշները:</p> <p>4. ՀՀ մաքսային, դրամական և հարկային համակարգերը:</p> <p>5. ՀՀ-ը միջազգային հարաբերությունների համակարգում:</p>	<p>Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման ձևով, որտեղ առանձնակի ուշադրություն է դարձվում սովորողների կողմից ներկայացված խնդրահարույց հարցերին:</p> <p>Հարցեր 1-5 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք (սեմինարը կարող է անցկացվել խմբային քննարկման միջոցով):</p> <p>Հարց 5 - ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, վեր են հանում խնդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են սեմինար պարապմունքի և հաջորդ դասախոսության ժամանակ:</p>

Թեմա 7

Տնտեսական, սոցիալական և հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների

սահմանադրական հիմունքները (2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Տնտեսական հարաբերությունների սահմանադրական հիմունքները: Տնտեսական հարաբերությունների հասկացությունը և ենթարկվելը տնտեսական օբյեկտիվ օրենքներին: Պետության դերը տնտեսական հարաբերությունների կարգավորման գործում: Սեփականության ձևերի դերը տնտեսական հարաբերությունների ձևավորման գործում: Տնտեսական հարաբերությունների սկզբունքները: Աշխատանքի իրավունքի դերը տնտեսական հարաբերությունների կարգավորման գործում:</p> <p>2. Սոցիալական հարաբերությունների սահմանադրական հիմունքները: Սոցիալական համակարգի հասկացությունը, կառուցվածքն ու բովանդակությունը: Սոցիալական հավասարության սկզբունքի իրականացումը: Ընտանիքի հիմնախնդիրը սոցիալական հարաբերությունների համակարգում:</p> <p>3. Հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների սահմանադրական հիմունքները: Հոգևոր-մշակութային հարաբերությունների իրավական կարգավորման</p> <p>Առանձնահատկությունները: Գիտության, կրթության և կրոնի դերը անձի հոգևոր զարգացման և դաստիարակության առաջընթացի խնդրում: Եկեղեցու և պետության փոխհարաբերությունների իրավական կարգավորումը:</p> <p>4. Մասնավոր սեփականության իրավունք:</p> <p>5. Աշխատանքի ընտրության ազատության և աշխատանքային իրավունքներ:</p> <p>6. Սոցիալական ապահովության իրավունք:</p> <p>7. Կրթության իրավունք:</p>	<p>Հարցեր 1-7 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման միջոցով: Սովորողները նախօրոք ծանոթանում են դասագրքում ներկայացված թեմայի հիմնադրույթներին և խնդրահարույց հարցերը ներկայացնում քննակման:</p> <p>Հարցեր 1-7 սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ:</p>

Թեմա 8 Մարդու և քաղաքացու սահմանադրաիրավական կարգավիճակը (4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցերը	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
1. Անձի իրավական կարգավիճակի հասկացությունը և դրա	Հարցեր 1-7 - Դասախոսություն՝

<p>վրա ազդող հանգամանքները (քաղաքացիությունը, հիմնական իրավունքներն, ազատություններն ու պարտականությունները, գործունակությունը, սոցիալական վիճակը):</p> <p>2. Մարդու և քաղաքացու իրավական վիճակի սկզբունքները (իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների համընդհանուր լինելը, հավասարությունը (իր երեք դրսևորումներով), անօտարելիությունը):</p> <p>3. Սահմանադրական իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների հասկացությունը և բովանդակությունը: Մարդու հիմնական (սոցիալ-տնտեսական, քաղաքական, անձնական) իրավունքների սահմանադրական ամրագրման օբյեկտիվ բնույթը՝ (որպես անձի և պետության գոյության պայմանի): Սահմանադրական իրավունքների և ազատությունների բնորոշ գծերը, որոնցով դրանք տարբերվում են իրավունքի այլ ճյուղերի նորմերով կարգավորվող իրավունքներից:</p> <p>4. Օտարերկրացիների իրավական վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում: Կացության ժամանակավոր, մշտական, հատուկ կարգավիճակների սուբյեկտները և առանձնահատկությունները:</p> <p>5. Մարդու իրավունքների միջազգային իրավական հիմքերը: Մարդու իրավունքների վերաբերյալ միջազգային նորմերի արտացոլումը ներպետական օրենսդրության մեջ:</p> <p>6. Իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման հասկացությունը և հիմքերը: Սահմանափակման ենթակա և սահմանափակման ոչ ենթակա իրավունքները:</p> <p>7. Իրավունքների և ազատությունների դասակարգումը: Դասակարգման հիմքերը և չափանիշները (մարդու իրավունքներ և քաղաքացու իրավունքներ, անհատական և կոլեկտիվ): Մարդու իրավունքների դասակարգումը ըստ բովանդակության (անձնական, քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական):</p>	<p>սովորողների ակտիվ ներգրավմամբ, խմբային քննարկման ձևով:</p> <p>Հարցեր 1-7 - ինքնուրույն աշխատանք. Սովորողները ծանոթանում են դասագրքի նյութերին և հանձնարարված այլ գրականությանը, վեր հանում խնդրահարույց հարցերը, որոնք քննարկվում են դասախոսությունների ընթացքում:</p> <p>Հարցեր 3-6 - անցկացվում է սեմինար պարապմունք. սովորողները քննարկում են մարդու և քաղաքացու իրավական կարգավիճակի սահմանադրաիրավական ամրագրումը, ՀՀ-ում օտարերկրացիների կացության կարգավիճակի օրենսդրական մրագրման վիճակը և փորձում առաջարկություններ ներկայացնել նշված ոլորտները կարգավորող օրենսդրության բարելավման ուղղությամբ:</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ, տրվում են թեստային առաջադրանքներ:</p>
---	--

Թեմա 9

Անձնական իրավունքներ և ազատություններ

(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Արժանապատվությունը որպես մարդու իրավունքների հիմք: Անազատության մեջ գտնվող անձի արժանապատվության պաշտպանության միջոցները:</p> <p>2. Կյանքի իրավունքը: Մարդու կյանքի իրավունքի պաշտպանության հիմնական ուղղությունները</p>	<p>Հարցեր 1-8 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման եղանակով: Սովորողները նախօրոք ծանոթանում են ներկայացվող իրավունքների վերաբերյալ գրականությանը և օրենսդրական ակտերին, վեր հանում</p>

<p>(մահապատժի վերացումը, բնակչության բժշկական սպասարկումը, վերարտադրողական իրավունքը, հանցավորության դեմ պայքարի ուժեղացումը):</p> <p>3. Անձնական ազատության և անձեռնմխելիության իրավունքը և դրա երաշխիքները:</p> <p>4. Մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը. (ոչ պաշտոնական շփումների շրջանակը, հարկադրված կապերը, մարդու ներաշխարհը, ընտանեկան կապերը, կրոնական համոզմունքները և այլն):</p> <p>5. Բնակարանի անձեռնմխելիության իրավունքը: Բնակարանի և բնակիչների հասկացությունը; Բնակարան մուտք գործելու իրավունքի սուբյեկտները և պայմանները:</p> <p>6. Ազատ տեղաշարժվելու և բնակավայր ընտրելու իրավունքը:</p> <p>7. Խղճի և հավատքի (կրոնի) ազատության իրավունքը: Կրոնական կազմակերպությունների ձևավորման կարգը և իրավական վիճակը:</p> <p>8. Մտքի (արտահայտվելու) և խոսքի ազատության իրավունքը:</p>	<p>խնդրահարույց հարցերը և ներկայացնում քննարկման:</p> <p>Հարցեր 1-8 սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ:</p>
---	--

<p>Թեմա 10</p> <p>Քաղաքական իրավունքներ և ազատություններ</p> <p>(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)</p>	
<p>Թեմայի հարցեր</p>	<p>Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն</p>
<p>1. Միավորվելու իրավունք:</p> <p>2. Խաղաղ, առանց զենքի հավաքներ անցկացնելու իրավունք:</p> <p>3. Տեղեկատվության ազատության իրավունք:</p> <p>4. Պետության կառավարմանը մասնակցելու իրավունք:</p>	<p>Հարցեր 1-4 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման միջոցով: Սովորողները նախօրոք ծանոթանում են դասագրքում ներկայացված թեմայի հիմնադրույթներին և խնդրահարույց հարցերը ներկայացնում քննարկման:</p> <p>Հարցեր 1-4 սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում</p>

<p>Թեմա 11</p> <p>Տնտեսական, սոցիալական և մշակութային իրավունքներ և ազատություններ</p> <p>(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)</p>	
<p>Թեմայի հարցեր</p>	<p>Դասավանդման և գնահատման</p>

	մեթոդաբանություն
<ol style="list-style-type: none"> 1. Մասնավոր սեփականության իրավունք: 2. Աշխատանքի ընտրության ազատություն և աշխատանքային իրավունքներ: 3. Ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու իրավունք: 4. Բարենպաստ շրջակա միջավայրի իրավունք: 5. Արժանապատիվ գոյության և նվազագույն աշխատավարձի իրավունք: 6. Ամուսնության և ընտանիք կազմելու իրավունք: Մայրության և մանկության պաշտպանությունը: 7. Սոցիալական ապահովության իրավունք: 8. Առողջության պահպանման և բժշկական օգնության իրավունք: 9. Կրթության իրավունք: 10. Ստեղծագործության ազտության իրավունք: 11. Մշակութային կյանքին մասնակցելու իրավունք: 	<p>Հարցեր 1,2,5,7,9 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման միջոցով: Սովորողները նախօրոք ծանոթանում են դասագրքում ներկայացված թեմայի հիմնադրույթներին և խնդրահարույց հարցերը ներկայացնում քննակման:</p> <p>Հարցեր 1,2,5,7,9 - սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ:</p> <p>Հարցեր 3,4,6,8,10,11 - ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները ծանոթանում են անհրաժեշտ նյութերին, վեր են հանում խնդրահարույց հարցերը:</p>

Թեմա 12	
Իրավունքների և ազատությունների սահմանադրական երաշխիքները	
(2 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)	
Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<ol style="list-style-type: none"> 1. Իրավունքների և ազատությունների երաշխիքների հասկացությունը և բովանդակությունը: 2. Իրավունքների և ազատությունների պաշտպանությունը պետության պարտականությունն է: 3. Իրավունքների և ազատությունների դատական պաշտպանությունը: 4. Իրավունքների և ազատությունների միջազգային իրավական պաշտպանությունը: 5. Իրավաբանական օգնության և պաշտպան ունենալու իրավունքը: 6. Անմեղության կանխավարկածը: 7. Օրենքի հետադարձ ուժի արգելումը: 	<p>Հարցեր 1-7 - անցկացվում է դասախոսություն խմբային քննարկման միջոցով: Սովորողները նախօրոք ծանոթանում են դասագրքում ներկայացված թեմայի հիմնադրույթներին և խնդրահարույց հարցերը ներկայացնում քննակման:</p> <p>Հարցեր 1-7 սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում:</p>

Թեմա 13

Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիությունը

(4 ժամ դասախոսություն, 2 ժամ սեմինար)

Թեմայի հարցեր	Դասավանդման և գնահատման մեթոդաբանություն
<p>1. Քաղաքացիության հասկացությունը: Պետության և քաղաքացու միջև կապերի բնույթը (իրավական և կայուն, անձին որպես քաղաքացի ճանաչելը, փոխադարձ իրավունքները և պարտականությունները): Հպատակությունը և անձին չհանձնելը:</p> <p>2. ՀՀ քաղաքացիության սկզբունքները: Քաղաքացիության ընդհանուր (արյան և հողի իրավունքի) և մասնավոր (իրավահավասարության, կամավորության, քաղաքացիությունից զրկելու անթույլատրելիության, բացառիկության, արտասահմանում ապրողների քաղաքացիության պահպանման, ազգությամբ հայերի քաղաքացիության ձեռքբերման պարզեցվածության, ամուսնու քաղաքացիության մեխանիկական ձեռքբերման մերժման) սկզբունքների բովանդակությունը: Երկքաղաքացիության բազմաքաղաքացիության) միջազգային իրավական և ներպետական խնդիրները:</p> <p>3. ՀՀ քաղաքացիության ձեռքբերման հիմքերը (ծնունդը, քաղաքացիության ճանաչումը, ստանալը, վերականգնվելը, խմբակային ձեռքբերելը, այլ հիմքեր) և կարգը ըստ ՀՀ քաղաքացիության մասին օրենքի:</p> <p>4. ՀՀ քաղաքացիության դադարեցումը: Դրա հիմքերը (դուրս գալը, այլ պետության քաղաքացիություն ընդունելը) և կարգը: Քաղաքացիությունից դուրս գալուն խոչընդոտող հիմքերը: Քաղաքացիությունից զրկելը որպես բացառիկ միջոց:</p> <p>5. Երեխաների քաղաքացիության որոշման կարգը: Երեխաների քաղաքացիության որոշման դեպքում երեխայի շահերի հաշվառումը:</p> <p>6. Քաղաքացիության վերաբերյալ գործերի լուծման կարգը: Այդ գործընթացին մասնակցող մարմինների (ՀՀ Նախագահին առընթեր քաղաքացիության հարցերի հանձնաժողովը, նրա աշխատակազմի ներման, քաղաքացիության, պարզևների և կոչումների վարչությունը, կառավարությունը, ՀՀ ոստիկանությունը, արտաքին գործերի նախարարությունը և դիվանագիտական ծառայությունները) պարտականությունները:</p> <p>7. Փախստականների իրավական վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում: Փախստականի կարգավիճակ ստանալու կարգը: Փախստականի կարգավիճակ ստանալու դիմումի մերժումը և դրա գանգատարկման</p>	<p>Հարցեր 1-8 - անցկացվում է դասախոսություն:</p> <p>Հարցեր 1-8 – սեմինար պարապմունք, խնդրահարույց հարցերի քննարկում: Հարցեր 1-8 - ինքնուրույն աշխատանք. սովորողները նախօրոք ծանոթանում են քաղաքացիության վերաբերյալ գործերի լուծման կարգին և փորձում են կազմել քաղաքացիության մեջ ընդունվելու և դուրս գալու վերաբերյալ փաստաթղթերը, ինչպես նաև փախստականի կարգավիճակ ձեռք բերելու վերաբերյալ փաստաթղթերը: Ծանոթանում են քաղաքական ապաստանի և դիվանագիտական ապաստանի ինստիտուտներին:</p> <p>Ստուգվում են ընթացիկ առաջադրանքները, կազմակերպվում են թեմատիկ ցուցադրություններ, տրվում են թեստային առաջադրանքներ:</p>

կարգը:

8. Քաղաքական ապաստանի իրավունքը և իրացման
եղանակները: Դիվանագիտական ապաստանի
ինստիտուտը:

Հարցաշար

«ՀՀ սահմանադրական իրավունք 1» առարկայի ստուգարքի

1. Սահմանադրական իրավունքի հասկացությունը: «Սահմանադրական իրավունք» և «պետական իրավունք» հասկացությունների հարաբերակցությունը:
2. Սահմանադրական իրավունքի առարկան և մեթոդը:

3. Սահմանադրաիրավական նորմերը և ինստիտուտները:
4. Սահմանադրաիրավական հարաբերությունները և դրանց սուբյեկտները:
5. Սահմանադրական իրավունքի աղբյուրների տեսակները:
6. Սահմանադրական իրավունքի համակարգը, դրա կապը Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության համակարգի հետ:
7. Սահմանադրաիրավական պատասխանատվության առանձնահատկությունը և սուբյեկտները:
8. Սահմանադրական իրավունքի տեղը Հայաստանի Հանրապետության իրավունքի համակարգում:
9. Սահմանադրական իրավունքի զարգացման հիմնական միտումները:
10. Սահմանադրական իրավունքի գիտության առարկան, համակարգը և աղբյուրները:
11. Սահմանադրական իրավունքի գիտության մեթոդները:
12. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի գիտության զարգացումն արդի փուլում:
13. Հայաստանի Հանրապետության սահմանադրական իրավունքի դասընթացը:
14. Սահմանադրության հասկացությունը և հատկանիշները:
15. Սահմանադրության հատուկ իրավաբանական բնույթը:
16. Սահմանադրության էությունը:
17. Սահմանադրության տեսակները և ձևերը:
18. Սահմանադրության գործառնությունները (ֆունկցիաները):
19. Սահմանադրության գործողությունը ժամանակի մեջ և տարածության վրա: Սահմանադրության նորմերի անմիջական գործողության բովանդակությունը:
20. Սահմանադրությունների ընդունման և փոփոխման կարգը:
21. Սահմանադրական կարգի հասկացությունը:
22. Սահմանադրական կարգի ինստիտուտի տեղը ՀՀ սահմանադրական իրավունքում:
23. Ինքնիշխան պետություն:
24. Ժողովրդավարական պետություն:
25. Սոցիալական պետություն:
26. Իրավական պետություն:
27. Աշխարհիկ պետություն:
28. Իշխանության պատկանելը ժողովրդին:

29. Ժողովրդաիշխանության իրացման ձևերը:
30. Ժողովրդաիշխանության ներկայացուցչական ձևերը:
31. Իշխանությունների բաժանման և հավասարակշռման սկզբունքը:
32. Անձի իրավական կարգավիճակի հասկացությունը:
33. Մարդու և քաղաքացու իրավական վիճակի սկզբունքները:
34. Սահմանադրական իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների հասկացությունը և բովանդակությունը:
35. Օտարերկրացիների իրավական վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում:
36. Մարդու իրավունքների միջազգային իրավական հիմքերը:
37. Իրավունքների և ազատությունների սահմանափակման հասկացությունը և հիմքերը:
38. Իրավունքների և ազատությունների դասակարգումը:
39. Արժանապատվությունը որպես մարդու իրավունքների հիմք:
40. Կյանքի իրավունքը:
41. Անձնական ազատության և անձեռնմխելիության իրավունքը և դրա երաշխիքները:
42. Մասնավոր կյանքի անձեռնմխելիության իրավունքը
43. Բնակարանի անձեռնմխելիության իրավունքը:
44. Ազատ տեղաշարժվելու և բնակավայր ընտրելու իրավունքը:
45. Խղճի և հավատքի (կրոնի) ազատության իրավունքը:
46. Մտքի (արտահայտվելու) և խոսքի ազատության իրավունքը:
47. Միավորվելու իրավունք:
48. Խաղաղ, առանց զենքի հավաքներ անցկացնելու իրավունք:
49. Տեղեկատվության ազատության իրավունք:
50. Պետության կառավարմանը մասնակցելու իրավունք:
51. Քաղաքացիության հասկացությունը:
52. ՀՀ քաղաքացիության սկզբունքները:
53. ՀՀ քաղաքացիության ձեռքբերման հիմքերը և կարգը ըստ ՀՀ քաղաքացիության մասին օրենքի:
54. ՀՀ քաղաքացիության դադարեցումը::
55. Քաղաքացիության վերաբերյալ գործերի լուծման կարգը:

56. Փախստականների իրավական վիճակը Հայաստանի Հանրապետությունում:

57. Քաղաքական ասպատանի իրավունքը և իրացման եղանակները: